

γλωσσάρι

Αγωγή: Η λέξη ετυμολογικά παράγεται από το ρήμα άγω, που σημαίνει οδηγώ κάποιον προς ένα σκοπό ή προς μια κατεύθυνση. Ως εκπαιδευτικός όρος χρησιμοποιήθηκε αρχικά, για να δηλώσει τη με συνοδεία μετάβαση του παιδιού στο σχολείο από τον παιδαγωγό, που στην αρχαιότητα ήταν ένας δούλος. Αργότερα η λέξη απέκτησε μεταφορική σημασία και σήμαινε την επίβλεψη, την καθοδήγηση, τη διδασκαλία του παιδιού, δηλαδή την επίδραση του/της παιδαγωγού σ' αυτό. Με τον όρο αγωγή σήμερα εννοούμε την επίδραση του κοινωνικο-πολιτιστικού περιβάλλοντος, και ιδιαίτερα την επίδραση των ενηλίκων (εκπαιδευτικών, γονέων κ.τ.λ.), στο παιδί (Κιτσαράς, 1991)

Αλφαβητισμός ή "πρώιμος" αλφαβητισμός: Με τον όρο "αλφαβητισμό" ή "πρώιμο αλφαβητισμό" αναφερόμαστε στην καλλιέργεια βασικών δεξιοτήτων που θα επιτρέψουν και θα υποστηρίξουν τόσο τη μεταγενέστερη ανάπτυξη της γραφής και της ανάγνωσης όσο και πιο σύνθετων μορφών γλωσσικού, μαθηματικού και επιστημονικού αλφαβητισμού.

Αδρή κινητικότητα: Περιλαμβάνει τις κινήσεις που αφορούν το σύνολο του σώματος (τρέξιμο, περπάτημα κ.ά.).

Άτομα με Ειδικές Ικανότητες: Είναι το άτομο το οποίο δεν είναι σε θέση να συμμετάχει σε όλες τις δραστηριότητες και να απολαμβάνει όλα τα αγαθά που προσφέρει στα υπόλοιπα μέλη της η κοινωνία στην οποία ζει, εξαιτίας της κατάστασης κάποιου ή κάποιων από τα ψυχοσωματικά του χαρακτηριστικά (Δημητρόπουλος Α., Σημειώσεις).

Γωνιές δραστηριότητας: Είναι λειτουργικά κατάλληλα διαμορφωμένα τμήματα στο χώρο της τάξης που εξοπλίζονται από διαφορετικό παιδαγωγικό υλικό. Το υλικό αυτό είναι ανάλογο με τη δραστηριότητα που επιτελείται στην κάθε γωνιά.

Δεξιότητες: Οι δεξιότητες δεν είναι έμφυτες ικανότητες, αλλά γνώσεις ή στάσεις που αποκτούμε μέσα από συστηματική προσπάθεια και άσκηση.

Ελεύθερες δραστηριότητες: Είναι οι δραστηριότητες κατά τις οποίες τα παιδιά εργάζονται μόνο τους στις διάφορες γωνιές της τάξης.

Επιστημονική μέθοδος: Αφορά τα εξής στάδια:

Προσδιορισμό του προβλήματος

Διατύπωση δυνατών λύσεων

Υποβολή σε δοκιμή των υποδεικνυόμενων λύσεων

Εξαγωγή συμπεράσματος για επέκταση της μάθησης

Σε περίπτωση μη επίλυσης του προβλήματος, επαναδιατυπώνουμε το πρόβλημα και υποβάλλουμε σε δοκιμή τα νέα δεδομένα. (Τη λύση μπορούν να τη δώσουν τόσο τα παιδιά όσο και ο ερευνητής επιστήμονας).

Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης: Σύμφωνα με το Vygotsky, είναι το μέγιστο σημείο των δυνατοτήτων του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τις ατομικές διαφορές.

Κατευθυνόμενες δραστηριότητες: Είναι οι προγραμματισμένες δραστηριότητες που εφαρμόζονται για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

Κοινωνικές αξίες: Οι γενικές αρχές και ιδέες που καθοδηγούν και προσανατολίζουν τις ομαδικές και ατομικές συμπεριφορές.

Κοινωνικοί κανόνες: Καθορίζουν τους τρόπους συμπεριφοράς και δράσης των ατόμων στο δημόσιο και ιδιωτικό βίο.

Κοινωνικός έλεγχος: Το σύνολο των μέσων που χρησιμοποιεί μια κοινωνία για εξασφάλιση τη συμμόρφωση προς τους κανόνες και τα πρότυπα που ισχύουν στην εκάστοτε κοινωνία, τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Κοινωνικός θεσμός: Είναι ένα σύνολο σχετικά τυποποιημένων ανθρωπινων σχέσεων και δραστηριοτήτων που αφορούν τον τομέα της κοινωνικής ζωής μιας ομάδας ή κοινωνίας και παραμένουν σχετικά σταθεροί για κάποιο χρονικό διάστημα.

Κοινωνικός ρόλος: Η συμπεριφορά που αναμένουμε από το άτομο - κάτοχο μιας θέσης (π.χ. γονέα, επαγγελματία, ενεργό μέλος ενός συλλόγου κ.).

Λογικομαθηματική σκέψη: Αφορά στην αναγνώριση και κατανόηση των ιδιοτήτων και σχέσεων μεταξύ των αντικειμένων.

Μάθηση: Είναι η διαδικασία αλλαγής της συμπεριφοράς του ατόμου ως

συνέπεια της επεξεργασίας των εμπειριών και πληροφοριών που αντλεί από το περιβάλλον.

Νήπιο: Η νηπιακή ηλικία αρχίζει μετά τη βρεφική και εκτείνεται τυπικά από 1 - 6 ετών. Συνηθίζεται ο όρος “νήπιο” και “προνήπιο” να αναφέρεται στην ηλικία φοίτησης στο Νηπιαγωγείο.

Οικολογική συνείδηση: Είναι η διαμόρφωση βαθιάς συνείδησης και αξιών για την ανάγκη διάσωσης και προστασίας του περιβάλλοντος, σε όλα τα επίπεδα και τους χώρους δημόσιας και ιδιωτικής ζωής.

Πατέρες και Διδάσκαλοι της Εκκλησίας: Είναι οι φορείς της Εκκλησιαστικής Παράδοσης. Με τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος ποιμένουν και κατευθύνουν πνευματικά τους πιστούς, εκφράζουν και ερμηνεύουν την αλήθεια του θεού και αντιμετωπίζουν τα προβλήματα της Εκκλησίας.

Πλήρη κείμενα: Κείμενα που έχουν νόημα και συνδέονται με τις εργασίες στην τάξη (την ομιλία, την ανάγνωση, τη γραφή και την επικοινωνία).

Πρόσφυγες περιβάλλοντος: Το πλήθος του φτωχού και άστεγου πληθυσμού του Τρίτου Κόσμου που αναγκάζεται να μεταναστεύσει εξαιτίας της δημιουργίας δυσμενών περιβαλλοντικών συνθηκών (αρνητικών κλιματολογικών συνθηκών, μείωσης της αγροτικής παραγωγής, κοινωνικο-οικονομικών, πολιτιστικών και πολιτικών συνεπειών της φτώχειας και του υπερπληθυσμού στον Τρίτο Κόσμο και της άνισης κατανομής του πλούτου σε παγκόσμιο επίπεδο).

Προσχολική Αγωγή: Είναι η σκόπιμη και συνειδητή ενέργεια, επιδιώκει να προσανατολίσει το παιδί προς ορισμένους σκοπούς και στόχους, οι οποίοι ευνοούν την ομαλή ανάπτυξη και προσαρμογή του στο κοινωνικό σύνολο, με την ενεργοποίηση των ψυχοπνευματικών και σωματικών του δυνάμεων και ικανοτήτων.

Προσχολική Εκπαίδευση: Είναι ο χώρος που διαθέτει τα κατάλληλα μέσα και όπου συντελείται η Προσχολική Αγωγή.

Σtereότυπο: Ένα σύνολο αρνητικών γνωρισμάτων που με ακραίο και μεροληπτικό τρόπο χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν και να χαρακτηρίσουν μια ομάδα πληθυσμού ή ένα κοινωνικό σύνολο.

Συμβολική λειτουργία: Αποτελεί μια θεμελιώδεις μεταμόρφωση στο γνωστικό κόσμο του παιδιού και εμφανίζεται κατά το τέλος της βρεφικής ηλικίας (18^{ος} μήνας έως 2^ο έτος). Σ' αυτό το στάδιο νοητικής ανάπτυξης

το παιδί μπορεί να παράγει εσωτερικά σύμβολα (πνευματικές εικόνες - λέξεις) τα οποία να αντιπροσωπεύουν τα αντικείμενα και τις πράξεις ακόμα όταν είναι αντιληπτικώς απόντα.

Συμβολικό παιχνίδι: Είναι το παιχνίδι στο οποίο το παιδί παράγει εσωτερικά σύμβολα (εικόνες, λέξεις), τα οποία αντιπροσωπεύουν αντικείμενα και καταστάσεις που δεν είναι παρόντα. Για παράδειγμα, κρατά ένα μακρόστενο κουτί και προσποιείται ότι μιλά στο τηλέφωνο.

Συμμετοχικότητα (κουλτούρα συμμετοχικότητας): Εννοούμε τη συνειδητοποίηση της ενεργητικής και δημιουργικής συμμετοχής όλων στη διαμόρφωση των συνθηκών της ζωής και όχι απλώς τη "συν-δράση", την κατάσταση, δηλαδή, "έλαβα μέρος σε συγκεκριμένες ενέργειες".

Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό: Το υλικό που χρησιμοποιείται είτε για τις ελεύθερες είτε για τις κατευθυνόμενες δραστηριότητες των παιδιών της προσχολικής ηλικίας.

Βιβλιογραφία

- Bredekamp, S. & Coople C.: *Καινοτομίες στην Προσχολική Εκπαίδευση: Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στα σχολικά προγράμματα*, Εισαγωγή, επιμ. Ντολιοπούλου Ε., μετ. Μαρκάκη, Ε, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998.
- Bruner J.: *Η διαδικασία, της Παιδείας*, Εκδ. Καραβία 1964.
- De Meur A. & Staes L.: *Ψυχοκινητική Αγωγή και επανεκπαίδευση*, εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα 1990.
- Dohbey, H.-Spenser, M.: *Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή. Συνεργασία σπιτιού, σχολείου*, Εκδ. Έκφραση, 1998.
- Genevieve Painter Ed. D.: *Πως θα βοηθήσετε το παιδί σας ν' αναπτυχθεί*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1988.
- Herbert, M.: *Ψυχολογικά προβλήματα της Παιδικής Ηλικίας*. Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1998.
- Hogemann, M.: *Νηπιαγωγός, ένα όχι συνηθισμένο επάγγελμα*, εκδ. Κορφή, Αθήνα, 2000.
- Kamii C. και Devries: *Η θεωρία του J. Piaget και η Προσχολική Αγωγή*, (Μεταφρ. Ε. Βασιλειάδου Ε.) εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα, 1979.
- Mayesky, M.: *Creative activities for young children*, Delmar Publishers, USA, 1998.
- Piaget, J.: *Συζήτηση για τη διδασκαλία των Μαθηματικών*, μτφρ. Ν. Ράπτης, Αθήνα 1977.
- Reble, A.: *Ιστορία της Παιδαγωγικής*, Εκδ. Παπαδήμα, 1999.
- Αναλυτικά Προγράμματα Κύπρου, 1982.
- Βιβλίο δραστηριοτήτων για το Νηπιαγωγείο, βιβλίο Νηπιαγωγού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1991.
- Βιδάλη, Α.: *Νεότερικότητα, Αγωγή και Προσχολική Ηλικία*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2000.

- Βοσνιάδου, Σ.: *Η Ψυχολογία των Μαθηματικών*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1995.
- Βουτσά, Μ.: Περιβαλλοντική Αγωγή στη γειτονιά, *Παράθυρο στην εκπαίδευση του Παιδιού*. τ.9. 2001 τ.9. 2001. σσ. 154-159.
- Γαβαλά, Α., Λαυρεντάκη-Μπούκα, Φ.: *Εμπειρίες και δραστηριότητες από τις Φυσικές Επιστήμες*, Εκδ. Gutenberg, 1998.
- Γάκον, Ε.: *Προαναγνωστικές Δραστηριότητες*. Έκδοση Β'. Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2000.
- Γενειατάκη - Αρβανιτίδη, Ε.: *Καθημερινές Δραστηριότητες στο Νηπιαγωγείο στο πλαίσιο Βιωματικών ενοτήτων*. Εκδ. Δίπτυχο, Αθήνα 1981.
- Γιαννικοπούλου, Α.: *Από την Προανάγνωση στην Ανάγνωση*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1998.
- Γιαννικοπούλου, Α.: *Ψυχολογία προσαρμογής του παιδιού και του ενηλίκου*, Γ Έκδοση, Αθήνα, 1985.
- Γουδέλη Μ.: *Ψυχική Υγιεινή του Παιδιού*, μέρος Β', Αθήνα, 1977.
- Δανασής-Αφεντάκης, Α.: *Η εξέλιξη της Παιδαγωγικής Σκέψης*, Β Έκδοση, Αθήνα, 1985.
- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για τα Μαθηματικά, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2001.
- Εξαρχάκος Θ.: *Διδακτική Μαθηματικών*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1988.
- Ζαχαρενάκης, Κ.Μ: *Αντισταθμιστική Αγωγή*, Αθήνα, 1991.
- Θεοδώρου Δ. Ι.: *Οι επιχειρήσεις και τα Νομικά Πρόσωπα των Ο.Τ.Α.*, Θεσσαλονίκη, 2001.
- Κάνιστρα, Μ.: *Εικαστικά*. Γ', ΕΠΛ, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 1987.
- Κανονισμός Διοίκησης και Λειτουργίας των Δημοτικών Παιδικών Σταθμών, Αθήνα, 1998.
- Κανονισμός Εθνικών Παιδικών Σταθμών, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 1959.
- Κανονισμός Λειτουργίας Κρατικών Βρεφονηπιακών σταθμών, "αποφ. Γ2α/ΟΙΚ.4108/88. ΦΕΚ 546/88 τ Β", Αθήνα, 1988.
- Κατέβας Γ.: *Η Προσχολική Αγωγή ως Θεσμός*, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 1994.
- Καφούση, Σ.: *Τα Μαθηματικά των παιδιών της προσχολικής ηλικίας, Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, τ.13, Γενάρης Φλεβάρης, 2000.

- Κιτσαράς, Γ.: *Εισαγωγή στην Προσχολική Παιδαγωγική*, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 1991.
- Κιτσαράς, Γ.: *Προσχολική Αγωγή*, Αθήνα, 1997.
- Κόκκοτα, Π.: *Σύγχρονες Προσσεγγίσεις στη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών*, Αθήνα, 1998.
- Κολιάδης, Ε.: *Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη*, τ. Α' & Β', Αθήνα, 1991.
- Κοσμά, Αικ.: *Ιστορία της Προσχολικής Αγωγής*, Θεσσαλονίκη, 1985.
- Κουτσουνάου Ε. και ομάδα εργασίας: *Μορφές και τρόποι εργασίας στο Νηπιαγωγείο*, εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα, 1990.
- Κουτσουνάου Ε.: *Η θεωρία του Piaget και παιδαγωγικές εφαρμογές στην Προσχολική Εκπαίδευση*, εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα, 1994.
- Κουτσουνάου, Ε. (επιμ): *Θεωρία και Μεθοδολογία της Προσχολικής Εκπαίδευσης*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998.
- Κουτσουνάου, Ε. & Ομάδα Εργασίας: *Οι κοινωνικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση*. Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα, 1999.
- Κουτσουνάου, Ε.: *Η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού της Προσχολικής ηλικίας*. Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα, 1991.
- Κουτσουνάου. Ε. Δραστηριότητες για την ανάπτυξη μαθηματικών εννοιών στο Νηπιαγωγείο, *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, τ.13, Γενάρης Φλεβάρης, 2000.
- Κρασσάς Σ.: *Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και η σημασία της στη διαδικασία επαγγελματικής ανάπτυξης του ατόμου- Διερεύνηση των θέσεων των εκπαιδευτικών (γενικής και ειδικής αγωγής)*, Διπλωματική εργασία για το ΜΔΕ, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2001.
- Κρέτσου, Α.: Πρόταση για εβδομαδιαίο Πρόγραμμα εργασίας στο Νηπιαγωγείο, *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, 2001 τ. 2^ο.
- Κρίβας, Σ.: *Παιδαγωγική Επιστήμη: Βασική Θεματική*, Εκδ. Gutenberg, 1997.
- Κυριαζοπούλου - Βαληνάκη Π.: *Νηπιαγωγική*, τόμος 1, 2, 3, εκδόσεις αφοι Βλάσση, 1977.
- Κυρίδης, Α.: *Μια κοινωνιολογική προσέγγιση της προσχολικής εκπαίδευσης*, εκδ. Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1996.
- Λεονταρή, Α.: *Αυτοαντίληψη*, Β' Εκδ., Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998.

- Μανούσου, Κ.: Μια εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Αγωγή *Παράθυρο στην εκπαίδευση του Παιδιού*. τ.9. (2001) σ. 152-153.
- Ματσαγγούρας, Η: Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας, τ.Α., Θεωρία της Διδασκαλίας, Η προσωπική θεωρία ως πλαίσιο Στοχαστικό - κριτικής ανάλυσης, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1998.
- Ματσαγγούρας, Η: Η εξέλιξη της Διδακτικής, Επιστημονική θεώρηση, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1995.
- Μαντζανάς Π.: *PESTALOZZI. Ζωή - έργο - Παιδαγωγικές ιδέες*, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα, 1993.
- Μοντεσσόρι Μ.: *Θεμελιώδεις Αρχές και Ιδέες στην Παιδαγωγική*, εκδόσεις Οίκος Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1983.
- Νικολακάκη Μ.: *Δυσκολίες κατανόησης της έννοιας του αριθμού από τα παιδιά της Α' τάξης του Δημοτικού* (έρευνα), Πρακτικά 16^{ου} Συνεδρίου της Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας, Λάρισα, 1999.
- Νικολάου - Κουρκάκη Ε.: *Ημερήσιες προγραμματισμένες δραστηριότητες για το Νηπιαγωγείο*, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 1993.
- Ντολιοπούλου Ε.: *Σύγχρονα Προγράμματα για Παιδιά Προσχολική Ηλικίας*, εκδ. Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, Αθήνα, 2000.
- Ντολιοπούλου Ε.: *Σύγχρονα Προγράμματα για Παιδιά Προσχολικής Ηλικίας*, Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα, 2000.
- Ντολιοπούλου, Ε.: *Σύγχρονες Τάσεις της Προσχολικής Αγωγής*. Εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα, 1999.
- Οι Μεγάλοι Παιδαγωγοί, εκδόσεις Γλάρος, Αθήνα, 1983.
- Πανταζής Σ.: *Η Παιδαγωγική και το Παιχνίδι - Αντικείμενο στο Χώρο του Νηπιαγωγείου*, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 1997.
- Πανταζής, Σ.: Σχολική προετοιμασία στο Νηπιαγωγείο, *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, τ. 21, 2001, σ. 7-11.
- Παρασκευόπουλος, Ι.: *Εξελικτική ψυχολογία*. 2^{ος} Τόμος, Αθήνα, 1985.
- Παρασκευόπουλος, Ι. & Χαραλαμπίδου, Ι.: *Ψυχολογία ατομικών διαφορών*, Αθήνα, 1974.
- Περιοδικό "Σύγχρονο Νηπιαγωγείο" Τεύχος 21. 2001.
- Πιάνου, Α.: *Παιδαγωγικές Πρακτικές Στον Παιδικό σταθμό*, Ιωάννινα, 1993.

- Πουλή, Α. & Τσιρώνη, Ν.: Δραστηριότητες γνωριμίας με τα γράμματα *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, 2001, τ. 19, σ. 53-57.
- Ράπτης, Α. - Ράπτη, Α.: *Πληροφορική και Εκπαίδευση*, Αθήνα, 1999.
- Ράσικας, Δ.: Η εικόνα ως μέσο επικοινωνίας και μάθησης, *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, 2001, τ. 19, σ. 62-63.
- Σέξτου Π.: *Δραματοποίηση, Το βιβλίο του Παιδαγωγού-Εμπνηχωτή*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2000.
- Σκούρα, Α (Επιμ.): *Ανάγνωση και Γραφή Τόμοι: Ι & ΙΙ & ΙΙΙ*. ΟΕΔΒ, 1998.
- Σκούρα, Α. (Επιμ.): *Το παιδί και η Γραφή* ΑΠΘ-ΟΕΔΒ, 1998.
- Στελάκης, Ν.: Παίζω σημαίνει μαθαίνω. *Παράθυρο στην εκπαίδευση του Παιδιού*, τ. 9, Αθήνα, 2001.
- Στελάκης, Ν.: Πάω σχολείο.. θέλω να μάθω να διαβάζω μόνος και να γράφω όπως οι μεγάλοι. *Παράθυρο στην εκπαίδευση του Παιδιού*, τ. 6, 2001.
- Στελάκης, Ν.: Ποτέ δεν είναι νωρίς για γράψιμο και διάβασμα. όπως οι μεγάλοι, *Παράθυρο στην εκπαίδευση του Παιδιού*, τ. 5, 2001.
- Τάφα, Ε.: *Ανάγνωση και Γραφή στην Προσχολική Εκπαίδευση*. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2001α.
- Τάφα, Ε.: Η ανάδυση της ανάγνωσης και της γραφής στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας, Ο ρόλος των παιδαγωγών, *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, τ. 21, 2001, σ. 12-19.
- Τριλιανός, Α: *Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας*, τομ. Α' + Β', Καινοτόμες επιστημονικές προσεγγίσεις στη Διδακτική Πράξη, Αθήνα, 1998.
- Τσαούση, Δ.: *Η κοινωνία του ανθρώπου*. Εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1987.
- Τσιαντζή Μ.-Σ.: *Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική στα Παιδιά Προσχολικής Ηλικίας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2000.
- ΦΕΚ. 93/19-02-1999. Αριθμ. Γ 1 /58. Πρόγραμμα Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας στην Προ-Δημοτική Εκπαίδευση-Νηπιαγωγείο-Δημοτικό.

Ενέργεια 2.3.2	<p>«Ανάπτυξη των Τ.Ε.Ε. και Σ.Ε.Κ.» ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ <i>Σταμάτης Αλαχιώτης</i> <i>Καθηγητής Γενετικής Πανεπιστημίου Πατρών</i> <i>Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i></p>
Έργο:	<p>«Βιβλία Τ.Ε.Ε.» Επιστημονικός υπεύθυνος του Έργου <i>Γεώργιος Βούτσινος</i> <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i> Υπεύθυνος του Τομέα Υγείας και Πρόνοιας <i>Ματίνα Στάππα, Οδοντίατρος</i> <i>Πάρεδρος ε.θ. του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i></p>